

PRITARTA

Joniškio rajono savivaldybės
administracijos direktoriaus

2022 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. A-480

**JONIŠKIO R. SKAISTGIRIO GIMNAZIJOS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„TIPU TAPU“**

Skaistgirys
2022 m.

TURINYS

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

- 1.1. Formalieji duomenys apie įstaigą
- 1.2. Įstaigos savitumas
- 1.3. Vaikai ir jų poreikiai
- 1.4. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas
- 1.5. Tėvų (globėjų) poreikiai

II SKYRIUS. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

- 2.1. Ugdymo aplinka

III SKYRIUS. PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

- 3.1. Programos įgyvendinimo kryptys

IV SKYRIUS. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

- 4.1. Ugdymo turinys
- 4.2. Ugdymo metodai
- 4.3. Ugdymo priemonės
- 4.4. Kompetencijas atitinkantys esminiai gebėjimai, nuostatos, pasiekimų žingsniai bei veiksena
4.4.1. Socialinė kompetencija
4.4.2. Pažinimo kompetencija
4.4.3. Komunikavimo kompetencija
4.4.4. Sveikatos saugojimo ir stiprinimo kompetencija
4.4.5. Meninė kompetencija
4.4.6. Mokėjimo mokytis kompetencija
- 4.5. UGDYMO PROCESO NUOTOLINIŲ BŪDŲ ORGANIZAVIMAS

V SKYRIUS. UGDYMO PASIEKIMAI IR VERTINIMAS

VI SKYRIUS. LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

PRIEDAI (5)

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

Joniškio r. Skaistgirio gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriaus ikimokyklinio ugdymo programa „TIPU TAPU“ (toliau Programa) skirta 1,5–6 metų ugdytiniais, ikimokyklinio ugdymo mokytojams, tėvams (globėjams). Programa nusako bendrąsias nuostatas, ikimokyklinio ugdymo tikslą ir uždavinius, įgyvendinimo prielaidas, ugdymo turinį, kompetencijas atitinkančius esminius gebėjimus, vaikų pasiekimų žingsnius bei veiksena, vaikų ugdymo(si) pasiekimų vertinimą bei pažangos vertinimo gaires.

Programa skirta ikimokyklinio ugdymo pedagogams bei tėvams. Programa atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu (2011 m. su pakeitimais), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014), Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015), vaikų pasiekimų rezultatais, tėvų lūkesčiais, pageidavimais ir pedagogų rekomendacijomis. Programa yra orientyras, leidžiantis mokytojui kryptingai organizuoti ugdomąją veiklą, kurti kokybiško ugdymo(si) sąlygas, individualizuoti ugdymo(si) turinį. Programa grindžiama visapusiško ugdymo(si) idėjomis ir apima visas ugdymo(si) kompetencijas: socialinę, pažinimo, komunikavimo, sveikatos, meninę, mokėjimo mokytis. Kompetencijos suskirstytos į aštuoniolika sričių.

Šia programa siekiama:

- sudaryti sąlygas augti fiziškai ir psichiškai išsivysčiusiai asmenybei, turinčiai teigiamą savivertę, norinčiai ir gebančiai reikšti save;
- tenkinti kiekvieno vaiko poreikį žaisti, judėti, kurti, pažinti, eksperimentuoti;
- garantuoti vaikui galimybę rinktis veiklą pagal interesus ir poreikius, jų plėtojamą bei nuoseklų vaiko gebėjimų ugdymą(si).

1.1. Formalieji duomenys apie įstaigą

Švietimo tiekėjo pavadinimas: Joniškio r. Skaistgirio gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyrius.

Veiklos pradžia: 2006-01-01

Teikiamos paslaugos: ikimokyklinis ugdymas

Ugdymo(si) kalba: lietuvių

Ugdymo(si) forma: dieninė

Adresas: Šermukšnių g. 4, Skaistgirys, Joniškio r.

El. paštas: mokykla@skaistgiris.joniskis.lm.lt

1.2. Įstaigos savitumas

Veiklos prioritetas – lauko galimybės ugdymui(si), ugdymo turinį papildančios veiklos ir tėvų į(si)traukimo stiprinimas. Deklaruojamu prioritetu atskleidžiamas įstaigos savitumas per tris veiklos aspektus.

Lauko galimybės ugdymui(si) yra inovatyvi ugdymo lauke praktika, paremta lauko pedagogikos principais ir savitu požiūriu į žaidimus. Išnaudojamos įstaigos natūralios aplinkos, patirtiniam mokymosi procesui, kuris vyksta lauke, įtraukiant gamtos išteklių priemones. Aktyvaus

ir patrauklaus ugdymo(si) lauke siekis – kuo daugiau veiklų vykdyti lauke ir praleisti laiko gryname ore.

Ugdymo turinį papildančios veiklos: ankstyvasis anglų kalbos mokymas, keramikos, šokio, muzikos, sporto užsiėmimai ir „Futboliuko“ programa. Vykdoma „Zipio draugai“ programa, kurios tikslas padėti įgyti socialinių bei emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų ir užtikrinti geresnę vaikų emocinę savijautą. Įgyvendinama „Kimoči“, jausmų atpažinimo ir reiškimo, programa. Gyvenimas ir mokymasis susilieja persipinant veikloms, joms skirtose erdvėse, laiko organizavimui ir patirtims. Ugdomas supratimas, kad aplinka turi būti visiems vaikams draugiška, atvira, dialogiška, emociškai saugi.

Tėvų į(si)traukimo stiprinimas, kai tėvai jaučiasi stiprūs, jie gali kurti žymiai pozityvesnę aplinką savo vaikui. Nepriklausomai nuo to, ar šeimos pageidauja bendrauti bei bendradarbiauti su specialistais bei mokytojais, ar yra nusiteikusios priešišškai ir abejingai, privalu siekti įtraukti jas į vaiko raidos ir pasiekimų vertinimo, veiklos planavimo ir vykdymo procesus. Siekis – padėti tėvams pasijusti kompetentingiems (įgalintiems) ugdyti savo vaiką, o tėvų atsakomybė bei pasitenkinimas savimi didės tik tada, kai jie pasijus mokantys ir galintys (įgalinti) padėti savo atžalai. Tėvų dalyvavimas yra ne tik pageidautinas, bet ir būtinas.

Veikla vykdoma 3 grupėse: 1 ankstyvojo amžiaus grupė, 1 jaunesniojo amžiaus grupė, 1 vyresniojo amžiaus grupė. Vidutinis vaikų skaičius įstaigoje – 55 vaikai. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų ir vaikų santykiai grindžiami pasitikėjimu ir pagarba. Stengiamasi išvelgti, kas vaikui svarbu, įsiklausyti į jo žodžius, paskatinti išsakyti savo nuomonę, išgirsti jį. Prioritetas teikiamas pačių vaikų iniciatyvai. Vaikai ir suaugę kartu kuria bendro gyvenimo grupėje susitarimus, taisykles, kurios padeda ugdyti atsakomybę ir tarpusavio supratimą. Siekiame pažinti kiekvieną vaiką, individualų jo raidos tempą. Suvokę svarbiausius jo poreikius ir galimybes, numatome individualius ugdymo(si) būdus ir metodus. Skatiname vaiko savarankiškumą tose srityse, kur gebėjimai geriau susiformavę ir teikiame didesnę pagalbą mažiau išlavėjusių gebėjimų ugdymui. Dienos ritmas ir veikla lanksčiai derinami su vaiko poreikiais, interesais ir galimybėmis.

1.3. Vaikai ir jų poreikiai

Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų.

Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius poreikius, siekiame tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos. Atsižvelgiame į tėvų lūkesčius.

- **Poreikis jaustis saugiai.** Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaipsniui ir pats mokosi saugoti save.

- **Poreikis judėti.** Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui, aktyviai veiklai skirtose zonose, sporto salėje, lauko aikštelėse.

- **Poreikis žaisti.** Kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.

- **Poreikis bendrauti.** Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.

- **Poreikis patenkinti savo smalsumą.** Tenkindamas savo smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdinius, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia savo žodyną. Vaikas nori viską paliesti, pajauti todėl, kad jo saviti mokymosi metodai.

- **Poreikis būti savarankiškam.** Vaikas nori pats savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.

- **Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai.** Šiuolaikinėje žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kt. žaidimus. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, jam sudaromos palankios sąlygos tai atlikti, sukuriant lanksčią ir mobilią ugdymosi aplinką. Laikomasi nuostatos, kad kiekvienas vaikas pažangos link juda savo tempu, pagal individualias galimybes.

Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, užtikrinamos lygios galimybės ugdytis, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko specialiuosius poreikius, pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijas ir tėvų (globėjų) lūkesčius. Į grupes yra integruojami specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai: turintys kalbos ir kitų komunikacijos sutrikimų, turintys didelių, nežymių ir vidutinių specialiųjų ugdymosi poreikių dėl lėtesnės psichinės raidos ar kitų raidos sutrikimų. Jiems užtikrinamos lygios galimybės ugdytis. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymas grindžiamas vaiko gebėjimų, poreikių ir interesų pažinimu, parenkant ir taikant individualius ugdymo metodus, formas, specialiąsias mokymo priemones, sukuriant tinkamą ugdymo ir ugdymosi aplinką, sudaromos sąlygos ugdytis pagal jo gebėjimus ir galias. Korekcinę pagalbą vaikams ir konsultacijas tėvams teikia logopedas, specialusis pedagogas, socialinis pedagogas, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas, psichologas. Esant reikalui, pedagogas kartu su kitais specialistais, tėvais (globėjais), atsižvelgdamas į įstaigos Vaiko gerovės komisijos ir pedagoginės psichologinės tarnybos specialistų rekomendacijas, pritaiko ugdymo programą.

1.4. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Pedagogų kompetencija, efektyvus bendradarbiavimas su šeimomis, inovacijų paieška rodo, kad čia diegiamas ir vertinamas perspektyvus mąstymas, įvairios strategijos, siekiama kūrybiškumo gebėjimų plėtotės ir kokybiškos veiklos įgyvendinimo. Ikimokyklinio ugdymo skyriuje dirba: 5 ikimokyklinio ugdymo mokytojos, muzikos mokytoja, logopedė, psichologė, spec. pedagogė, sveikatos priežiūros specialistė, anglų mokytoja, dailės mokytoja, socialinė pedagogė, kūno kultūros mokytojas, choreografijos mokytojas. Visi pedagogai yra kvalifikuoti, turi aukštąjį arba koleginių pedagogo išsilavinimą, vyresniojo mokytojo arba mokytojo metodinio kvalifikacinės kategorijas, didelę integruoto ugdymo bei komandinio darbo patirtį. Pedagogai nuolat atlieka savianalizę ir tobulina savo profesines kompetencijas, aktyviai dalyvauja įvairiuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, bendradarbiauja su kitais specialistais, ugdytinių tėvais. Mokytojai geba pagrįsti savo veiklą, ją sisteminti, skleisti pozityviąją darbo patirtį.

1.5. Tėvų (globėjų) poreikiai

Vienas svarbiausių siekių – užtikrinti puikų bendravimą tarp ikimokyklinio ugdymo mokytojo, vaiko ir šeimos. Tėvai ir ikimokyklinio ugdymo mokytojai sukuria vaiko gyvenimo erdvę, o tai, ką jis patiria joje, suteikia jo vystymui(si) kryptį, lemia ugdymo(si) kokybę. Šeimos dalyvavimas įstaigos gyvenime lemia vaikų pasiekimus, motyvaciją, savivertę ir elgesį.

Tėvų lūkesčiai yra susiję su vaiko ugdymu. Tėvams svarbiausia vaiko saugumas, sveikata, mityba ir fizinis ugdymas, vaiko raida, vystymasis bei žinios. Nemažai svarbi yra meninė vaikų veikla. Jiems labai svarbu, kad būtų sudarytos geros visapusiško ugdymo(si) sąlygos, kad būtų tenkinami specialieji ir išskirtinių gebėjimų turinčių vaikų poreikiai, teikiama specialistų pagalba.

Ikimokyklinio ugdymo mokytojo ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams ir interesams. Su tėvais tariamasi dėl vaikų ugdymo tikslų, rezultatų, turinio, proceso organizavimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius bei individualias vaikų galias, skirtingą patirtį.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

•**Pilietiškumo skatinimas** – siekiama ugdyti dorą, dvasingą ir kūrybingą žmogų – Lietuvos pilietį.

•**Individualizavimas** – ugdymas grindžiamas kiekvieno vaiko asmenybės pažinimu, ugdymo(si) poreikių pripažinimu, numatant veiklas ir sudarant sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis ir tobulėti.

•**Lankstumas** – ugdymo procesas planuojamas ir organizuojamas lanksčiai, koreguojamas pagal pedagogo ir vaiko sąveikos, ugdymo aplinkos kūrimo, partnerystės su tėvais ypatumus.

•**Socialinis ir emocinis kryptingumas** – daug dėmesio skiriama vaiko socialinei patirčiai (dalyvaujama tarptautinėje vaikų socialinių įgūdžių „Zipio draugai“ programoje) ir įgūdžiams (įgytiems šeimoje, bendruomenėje, darželio grupėje), emocijoms ir jų raiškai menu (muzika, daile, šoku) ugdymo veikloje.

•**Pavyzdžio principas** – ugdyme labai svarbūs visi, kurie yra šalia augančio, bręstančio žmogaus. Nuo kiekvieno iš jų priklauso, koks jis bus užaugęs, kokia bus jo pasaulėžiūra, vertybių sistema. Svarbus pedagogų, tėvų ir vaikų nuolatinis bendravimas, mokymasis pagarbos, meilės kito žmogaus atžvilgiu.

•**Bendradarbiavimo.** Dalintis, keistis patirtimi, bendrauti ir bendradarbiauti visuose lygmenyse: su kitomis institucijomis, šeimomis bei jų nariais, įstaigos bendruomene.

•**Individualizavimo ir diferencijavimo.** Vaikas ugdomas atsižvelgiant į jo turimą patirtį, poreikius ir galimybes, gebėjimus, pomėgius, skirtingus pažinimo būdus, vaiko amžiaus ypatumus, išsivystymo lygį.

•**Tęstinumo principas.** Atsižvelgiama į turimas vaiko kompetencijas, gebėjimų lygmenį, individualias ugdymo(si) perspektyvas, sudaromos nenutrūkstamo ugdymo proceso prielaidos vaikui pereinant iš vienos ugdymo pakopos į kitą.

•**Palaipsniškumo principas.** Aktyvinti vaiko kūrybines galias, skatinti jį labiau pasitikėti savo jėgomis bei įgyti patirties tyrinėjimo srityje, einant nuo paprasto prie sudėtingesnio, nuo žinomo prie nežinomo, nuo artimo prie tolimo.

•**Demokratiškumo principas.** Vaikams suteikiama galimybė būti aktyviems, gerbti kitus, atsakyti už savo ir kitų veiksmus, bendrai veikti, kalbėti laisvai ir atvirai. Vaikams sudaromos veiklos pasirinkimo galimybės, kurios ateityje padės pasirengti būsimam priešmokykliniam ugdymui(si).

•**Aktyvumo principas.** Ugdomasi praktiškai veikiant, įtraukiant visus jautimus, vaikai skatinami savarankiškai veikti, ieškoti, reikšti savo nuomonę, nuotaikas, išgyvenimus, sudaromos galimybės rinktis, savarankiškai apsispręsti, pasirinkimo laisvė derinama su atsakomybe už savo veiksmus ir poelgius, žadinami teigiami vaiko išgyvenimai.

•**Humaniškumo principas.** Vaikas gerbiamas kaip asmenybė. Skatinamas dvasinis gyvenimas, kad išoriniame pasaulyje jis reikštųsi per meilės, grožio, moralės dėsnius-per dvasios kultūrą. Bendravimas su vaiku kuriamas taip, kad vaikas gauna didžiulę motyvaciją vystyti protinius

ir dvasinius gebėjimus.

•**Konfidencialumo principas.** Garantuoja, kad apie vaikų pasiekimus ir jų vertinimą informacija nebus viešinama. Apie vaiko ugdymą(si) ir jo vystymą(si) tėvams ir su vaiku dirbantiems specialistams informacija teikiama individualiai.

2.1. Ugdymo aplinka

Ugdymosi aplinka – viena svarbiausių ikimokyklinio ugdymo programos įgyvendinimo prielaidų, nes tinkamai parengta grupės aplinka ne tik sudaro galimybę vaikui ugdytis, žadina jo smalsumą, kūrybingumą, domėjimąsi įvairiomis veiklos formomis, bei daro didžiulę įtaką jo jausmams, savijautai, pasitikėjimui savimi. Ikimokyklinio ugdymo mokytoji keliamas uždavinys kartu su vaikais susikurti tokią grupės aplinką, kurioje pripažįstama kiekvieno vaiko teisė būti aktyviu ugdymo(si) proceso dalyviu. Nuo to priklauso, kaip šioje erdvėje jaučiamasi, kaip sėkmingai siekiama užsibrėžtų tikslų. Kiekvienoje grupėje ugdymo aplinka pritaikyta atitinkamo amžiaus tarpsnio asmens ugdymosi reikmėms ir sudaro galimybę vaikui individualiai rinktis pageidaujamą veiklą, tenkinti poreikį tyrinėti, veikti, pažinti, judėti, puoselėti pasitikėjimą savo jėgomis. Ugdymo ir ugdymo(si) aplinkoje yra pakankamai įvairių priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, smalsumą, kūrybiškumą, vaizduotę. Būdai: individualūs pokalbiai, konsultavimas, diskusijos, tėvų susirinkimai, elektroninės žinutės, Facebook grupės, specialistų konsultacijos, tėvų apklausų analizės, tėvų talkos, bendri projektai, parama ir kt. Ugdymo(si) aplinka – saugi, paprasta, ugdoma, patraukli, funkcionali, kūrybiška, stimuliuojanti.

III SKYRIUS PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas. Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Šiam tikslui pasiekti keliami uždaviniai:

- garantuoti vaikui saugią, turiningą, džiugią vaikystę. Palaikyti vaiko žaidimą, sudaryti sąlygas jo plėtočiai, garantuoti jo saugumą, padėti adaptuotis naujoje ugdymo(si) aplinkoje;
- siekti, kad vaikas plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save;
- pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, kartu plėtodamas savo emocinę, socialinę bei kultūrinę patirtį;
- mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgdamas į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;
- plėstų supratimą apie aplinkinį pasaulį, patirtų pažinimo džiaugsmą, atrastų ir perimtų įvairius pasaulio pažinimo būdus;
- ugdytųsi sakytinę kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę; o ugdytųsi kūrybiškumą, jautrumą aplinkos estetikai ir meno kūriniais, noriai siektų atskleisti ir išreikšti save meno priemonėmis ir kitais jam priimtinais būdais;
- noriai ir džiaugsmingai judėtų, saugotų ir stiprintų savo fizinę ir psichinę sveikatą; o mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėti, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius;

- formuotąsi dorovinę pasaulėjautą bei tautinę savimonę.

Ugdymas nukreiptas į vaiko individualią pažangą, siekiant, kad jis augtų orus, smalsus, bendraujantis, sveikas, kuriantis, sėkmingai besiuogdantis.

3.1. Programos įgyvendinimo kryptys

- Orientuojamasi į vaiką, jo poreikius, interesus, kultūrą.
- Grupėse ugdymo turinys modeliuojamas ir jo įgyvendinimas organizuojamas taip, kad atitiktų pagrindinius ir prigimtinius vaiko poreikius: saugumo, prisirišimo; parenkami individualūs ir grupiniai darbo būdai, kurie labiausiai tenkina vaikų interesus „čia ir dabar“, skatinama vaikų kūryba, labiausiai atskleidžianti vaiko individualumą ir savitumą.
- Humanistinėmis, demokratinėmis vertybėmis grindžiamas gyvenimo būdas vaikų grupėje: vaikų dienos ritmas, ugdomoji veikla grindžiama pagarba vaiko asmeniui, vaikai skatinami bendrauti pagal iš anksto sutartas taisykles, diegiami pagarbos vienas kitam ir suaugusiems pagrindai.
- Tinkamas žaidimo ir tikslingo ugdymo(si) santykis: vaikų ugdomoji veikla grindžiama žaidimu, tikslines užduotis paverčiant vaikui maloniomis žaidybinėmis pratybomis.
- Vaiko ir pedagogo sąveika bei pedagogo ir tėvų (globėjų) sąveika skatinanti vaiko, kūrybiškumą, praturtinanti jo patirtį; tėvai įtraukiami į ugdymo procesą, skatinami bendradarbiauti įvairiomis formomis (rengiant parodas, šventes, išvykas, pramogas ir kt.).

IV SKYRIUS

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys pateikiamas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir yra orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų kompetencijų plėtotę.

Ugdomoji aplinka saugi, jauki, kviečianti, skatinanti eksperimentuoti, kurti, lengvai prieinama, patogi, atitinkanti vaiko raidą. Vaikai mokosi žaisdami ir naudodami įvairias priemones.

Ugdymo metodai parenkami taip, kad atitiktų vaikų amžių ir galimybes, individualius ugdymo(si) poreikius. Planuojant ugdomąją veiklą, pedagogai ir specialistai kūrybingai naudojami mokykloje sukaupta metodine medžiaga ir įvairiomis priemonėmis.

Į vaiko ugdymosi rezultatus orientuotas atvirasis ugdomosios veiklos planavimas yra lankstus, suteikia veikimo, kūrybos ir saviraiškos laisvę, sukuria sąlygas aktyviam vaiko ugdymuisi ir numatytiems pasiekimams įgyti.

Pagrindinis vaikų ugdymo metodas – žaidimas. Tai ypatinga savitikslių veikla vaikystėje. Ugdymui naudojami įvairiausi žaidimai: vaizduotės žaidimai, statybiniai ir konstravimo žaidimai, žaidimai su taisyklėmis (didaktiniai, tradiciniai, judrieji, ramieji, draminiai, sportiniai). Erdvės, skirtos vaidmeniniams žaidimams (buitis, kirpykla, parduotuvė ir pan.), papildomos bibliotekėlėmis, muzikos instrumentais, teatro lėlėmis bei kaukėmis. Tokiu būdu patenkinami tiek vyresnių, tiek jaunesnių vaikų poreikiai bendrauti, judėti, kurti kartu.

Diskusijos, pokalbiai suteikia galimybę pasidalinti mintimis, jausmais ir nuomonėmis. Vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti, ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.

Probleminiai klausimai – kritinį mąstymą skatinantis problemų sprendimas, „minčių lietus“, idėjų kūrimas, išiečių ieškojimas, jų pagrindimas.

Kūrybinės užduotys – įvairių veiklos sričių (ypač meninės veiklos) užduotys, naujų sumanymų įgyvendinimai, skatinantys vaikų kūrybiškumą bei saviraišką. **Tyrinėjimas,**

eksperimentavimas: vienas iš aplinkos pažinimo būdų, kuris skatina vaiką aktyviai veikti, patirti atradimo džiaugsmą, planuoti, organizuoti, kaupti patirtį.

STEAM ugdymas platesnis ir gilesnis gamtos mokslų, technologijų, informacinių technologijų, inžinerijos, menų/dizaino, matematikos mokymasis, ugdymo procese naudojant IKT ir kitas technologijas, aktyvaus ugdymo metodus. STEAM grindžiamo ikimokyklinio ugdymo tikslas – parengti vaikus spręsti problemas inovacijų kūrimo, kritinio ir kūrybinio mąstymo, bendradarbiavimo, veiksmingo bendravimo keliu atsižvelgiant į naują mokslo sukurtą informaciją. Menų įtraukimas į STEAM didina technologinių ir inžinerinių disciplinų patrauklumą vaikams ir skatina kūrybiškumą. Į STEAM veiklas įsitraukę ikimokyklinio amžiaus vaikai domisi, samprotauja, tyrinėja, kuria ir išbando idėjas apie tai, kaip fizinis, socialinis ir biologinis pasaulis veikia.

Išvykų, ekskursijų metu turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtis, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai. Ekskursijų, išvykų metu plečiamas vaikų akiratis, jie sužino daug naujų dalykų, patiria teigiamų emocijų. Dalyvaujame įvairių įstaigų parengtose edukacinėse programose. Kuo įvairesnis vaikų socialinės patirties kaupimo kelias, tuo geresni bendravimo su kitais gebėjimai ir socialinis supratingumas.

Sportinė veikla. Futboliukas, estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai – labai naudinga visapusiškam augančio vaiko vystymuisi: stiprinami raumenys, lavinami judesiai, keliamas viso organizmo tonusas, gerėja plaučių, širdies veikla. Tai puiki socializacijos ir priemonė, padedant ugdyti kantrybę, koncentraciją, discipliną ir kitas naudingas savybes. Dalyvavimas komandiniame sporte padeda susirasti draugų, išmokti bendrauti, veikti kartu ir pajusti bendrumo jausmą. Vaikas sportuodamas įgyja pasitikėjimo savimi, išmoksta išreikšti save, ugdomi savikontrolės mechanizmus.

Kūrybinė vaiko ir pedagogo sąveika: demokratiška sąveika, leidžianti būti aktyviems visiems ugdymo proceso dalyviams – ir vaikui, ir pedagogui. Sėkmingam vaikų ugdymui(si) labai svarbus nuoširdus kasdienis bendravimas. Tai suteikia galimybę pasidalinti mintimis, jausmais ir nuomone viena ar kita tema tarpusavyje ar su pedagogais. Probleminiai atvirieji klausimai žadina vaikų susidomėjimą ir smalsumą, suteikia galimybę pasidalinti mintimis, ieškoti atsakymų į rūpimus klausimus.

Namų užduotys – siekis įtraukti tėvus į ugdymo procesą, paskatinti juos bendrai veiklai.

Ugdymas pavyzdžiu – pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti, pradeda kokią veiklą ir perleidžia savarankiškai tęsti vaikams.

Naudojamos priemonės reikalingos ikimokyklinės ugdymo programos įgyvendinimui. Ugdymo priemonė – žaislas, daiktas ar medžiaga, padedanti vaikui natūraliai ugdytis.

Naudojamos ugdymo(si) priemonės: žaidimams, kalbos ugdymui, konstravimui, muzikavimui, judesiui, šokiui, kūrybinei, sportinei, meninei, pažintinei, lauko veiklai. Vaizdinės ugdymosi priemonės.

Tautinį identitetą formuojančios ir ugdančios priemonės: žemėlapiai, tautodailės, smulkioji tautosaka, tautinė simbolika, Lietuvos Respublikos vėliava (maža), herbas, įvairių lietuvių liaudies, klasikinių kūrinių įrašai, knygos apie Lietuvos gamtą, kultūros paminklus, žymius žmones ir kt.

Priemonės pažintinei veiklai: gaubliai, įvairūs žemėlapiai, paveikslai, informaciniai leidiniai, žmonių buities, profesijų atributai, žaislai, įrankių rinkiniai, eismo ženklai, muliažai.

Kalbos ugdymui: enciklopedijos, paveikslai, žurnalai, vaikiškos knygelės, pasakų muzikos įrašai, kompaktiniai diskai, kalbos žaidimai, raidynai.

Priemonės meniniam ugdymui: tapymui, lipdymui, kūrybiniais darbams: įvairūs dažai, kreidelės, pieštukai, tušas, plunksnos, plastilinas, molis, modelinas, kinetinis smėlis, plastikas ir kt.

Žaidimai ir žaislai socialinių įgūdžių raidai: lėlės, vežimėliai, nameliai, širmelės erdvėms atskirti, teatrui, žaislų lentynos, kilimai, pagalvėlės, žaisliniai baldai, indeliai, įvairių profesijų žaislinė atributika, konstrukciniai, techniniai žaislai grupavimui ir kt.

Loginio mąstymo, techniniai žaislai: dėlionės, galvosūkių, mozaikos, šaškės, šachmatai, domino, loto, techniniai žaidimai: grojančios knygos, dėžutės, kompiuteriniai žaislai ir kt.

Informacinės priemonės: interaktyvi lenta, kilnojamoji magnetinė, rašomoji lentos, kompiuteris, vaizdo kamera, diktofonas, kopijavimo aparatas, kompiuteriniai žaislai, žaidimai, teminiai plakatai, įvairios kompiuterinės edukacinės programos ir kt.

Vaiko ugdymosi pasiekimų sritis – tai vaiko ugdymuisi svarbi sritis, kurioje išskirta esminė nuostata ir esminis gebėjimas.

Esminė nuostata – tai ugdymosi procese įgytas nusiteikimas, polinkis, požiūris, išreiškiantis vaiko santykį su savimi, su kitais ir aplinka.

Esminis gebėjimas – tai nuo gimimo iki šešerių metų kiekvienoje iš ugdymosi pasiekimų sričių įgytas svarbiausias vaiko gebėjimas ką nors daryti, veikti, elgtis, kurti.

Vaiko **orumas** siejamas su **socialine kompetencija**, apimančia esmines nuostatas ir gebėjimus, pateiktus ugdymosi pasiekimų srityse „savivoka ir savigarba“, „emocijų suvokimas ir raiška“, „savireguliacija ir savikontrolė“, „santykiai su suaugusiais“ ir „santykiai su bendraamžiais“. Vaiko **smalsumas** siejamas su **pažinimo kompetencija**, apimančia esmines nuostatas ir gebėjimus, pateiktus ugdymosi pasiekimų srityse „aplinkos pažinimas“ bei „skaičiavimas ir matavimas“. Vaiko **bendravimas** siejamas su **komunikavimo kompetencija**, apimančia esmines nuostatas ir gebėjimus, pateiktus ugdymosi pasiekimų srityse „rašytinė kalba“, „sakytinė kalba“. Sveiko vaiko ugdymas siejamas su **sveikatos saugojimo ir stiprinimo kompetencija**, apimančia esmines nuostatas ir gebėjimus, pateiktus ugdymosi pasiekimų srityse „fizinis aktyvumas“, „kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai“. **Kuriančio** vaiko ugdymas siejamas su **menine kompetencija**, apimančia esmines nuostatas ir gebėjimus, pateiktus ugdymosi pasiekimų srityse „estetinis suvokimas“ bei „meninė raiška“, apimanti vizualinį meną, muziką bei šokį ir vaidybą. **Sėkmingai** besiuogdantis vaikas – tai turintis esmines nuostatas ir gebėjimus, siejamus su **mokėjimo mokytis kompetencija** ir pateiktus ugdymosi pasiekimų srityse: „mokėjimas mokytis“, „tyrinėjimas“, „problemų sprendimas“, „iniciatyvumas ir atkaklumas“, „kūrybiškumas“. Šis lūkestis jungia esmines nuostatas ir gebėjimus, kuriuos santykinai galime pavadinti integraliaisiais, t.y. susijusiais su visais kitais ikimokyklinio ugdymo(si) lūkesčiais.

4.1. Kompetencijas atitinkantys esminiai gebėjimai, nuostatos, pasiekimų žingsniai bei veiksenos

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

- Savivoka ir savigarba
- Emocijų suvokimas ir raiška
- Savireguliacija ir savikontrolė
- Santykiai su suaugusiais
- Santykiai su bendraamžiais

Savivoka ir savigarba

Esminė nuostata: save vertina teigiamai.	
Esminiai gebėjimai: supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Atpažįsta save nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje. • Pavadina kelias kūno dalis. • Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus. • Kalba pirmuoju asmeniu „Aš noriu“, „mano“. • Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. • Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių.
3 – 4 m.	• Pasako savo ir kito jausmus, norus. • Supranta, kad kitas negalėjo matyti to ką matė jis, nes kitas žmogus nebuvo šalia. • Mano, kad jis yra geras, todėl jį kiti palankiai vertina.
4 – 5 m.	• Supranta, kad jis buvo (kūdikis), yra (vaikas) ir visada bus tas pats asmuo užaugęs • Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. • Siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.
5 – 6 m.	• Įvardija savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus. • Pasako savo tautybę. • Save vertina teigiamai. • Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.
Brandesnieji	• Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. • Priskiria save giminei (tetos, seneliai, pusseserės). • Mokosi saugoti savo privatumą. • Pradedą suprasti, kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso.
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai	Kartu su tėveliais kuria „Šeimos šūkį“, „Šeimos herbą“. Įsivertina savo elgesį naudodamas „Gerų poelgių kraitelę“. Klausosi lietuvių liaudies pasakų, kur aiškiai skiriamas gėris ir blogis. Riša „draugystės“ juosteles, dovanoja savo padarytas dovanėles.
Emocijų suvokimas ir raiška	
Esminė nuostata: domisi savo ir kitų emocijomis ir jausmais.	
Esminiai gebėjimai: atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.

	• Pradedą atpažinti, ką pats jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. • Pradedą naudoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. • Pastebi kitų žmonių emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja.
3 – 4 m.	• Pavadiną pagrindines emocijas. • Atpažįsta kitų emocijas pagal elgesį. • Pradedą valdyti savo emocijas
4 – 5 m.	• Apibūdina situacijas, kuriose kilo jausmai. • Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį ir tinkamai į jas reaguoja. • Išreiškia jausmus mimika ir žodžiais, o ne veiksmais.
5 – 6 m.	• Apibūdina jausmus sukėlusias situacijas ir priežastis. • Išreiškia jausmus tinkamais būdais – neskaudindamas kitų.
Brandėsnieji	• Atpažįsta ir įvardija savo ir kitų emocijas, bando į juos atsiliiepti (paguosti, užjausti, susitaikyti, atsižvelgti į kito norus). • Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas įvairiose situacijose.
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai	• Apibūdina ir grupuoja veidelius pagal nuotaiką. • Priskiria nuotaikas sau „Kaip aš šiandien jaučiuosi“. • Kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba). • Klausosi kūrinių apie jausmus, nuotaikas, svarstydami, iš ko galima suprasti, kad kitam linksmą, liūdna, pikta, skaudu. • Senosios animacijos peržiūra ir joje vaizduojamų jausmų, veiksmų aptarimas. • Dėlioja simbolines nuotaikų korteles. • Klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs. • Dalyvauja gerumo akcijose.
Santykiai su suaugusiais	
Esminė nuostata: nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.	
Esminiai gebėjimai: pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando ką nors naują. • Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko juo besirūpinančių suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. • Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo • Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. • Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai juo besirūpinantis pedagogas yra šalia jo arba matomas netoliese.
3 – 4 m.	• Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. • Pasitiki pedagogu, priima pagalbą, vykdo individualius prašymus.

4 – 5 m.	• Įtraukia suaugusįjį į savo žaidimus ir bendrą veiklą. • Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. • Supranta ir nepertraukia kalbančių suaugusių, palaukia tinkamo momento klausti, paprašyti, išsakyti pastebėjimus.
5 – 6 m.	• Stengiasi laikytis susitarimų. • Bando tinkamu būdu išsakyti priešišką nei suaugusiojo nuomonę.
Brandesnieji	• Pagarbiai bendrauja su suaugusiais. • Supranta suaugusiojo jausmus ir užjaučia. • Supranta žodžių ir veiksmų pasekmes.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Dalyvauja susitikimuose su įvairių tarnybų, įstaigų, profesijų žmonėmis, lankosi tėvų darbovietėse, muziejuose, dalyvauja šventėse, spektakliuose, koncertuose. • Susipažįsta su įstaigos darbuotojais – aplanko juos darbo vietose. • Diskutuoja, kas yra pareiga. • Aiškinasi, kokios yra jų pareigos tėvams, grupės draugams, mokytojoms. • Pasakoja, apie šeimos narių pareigas.
Santykiai su bendraamžiais	
Esminė nuostata: nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	
Esminiai gebėjimai: supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Ieško bendraamžių draugijos. • Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, įsitraukia į kito vaiko žaidimą. • Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. • Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. • Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.
3 – 4 m.	• Žaidžia kartu su bendraamžiais. • Dalijasi žaislais • Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. • Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. • Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. • Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą. • Gali turėti vieną ar kelis nepastovius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.
4 – 5 m.	• Draugams siūlo savo žaidimų idėjas. • Padeda kitam vaikui. • Sėkmingai įsilieja į vaikų grupę ir kartu žaidžia.

	• Veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. • Tiksliai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su žaidimo draugu. • Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. • Gali padėti kitam vaikui. • Pats randa konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. • Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.
5 – 6 m.	• Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. • Diskutuoja dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. • Palaiko pastovią draugystę mažiausiai su vienu vaiku. • Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. • Siekdamas rasti kompromisą, įsitraukia į derybų procesą. • Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio. • Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas, ir kodėl. • Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems.
Brandesnieji	• Tolerantiškai bendrauja su bendraamžiais. • Išklauso kitų nuomonę ir iš jos mokosi.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Žaidžia kolektyvinius žaidimus, draugystės, pasisveikinant, apibūdinant, pasakant komplimentą. • Piešia geriausio draugo portretą. • Gamina atvirutes, dovanėles draugams. • Dalyvauja įvairiuose prevenciniuose projektuose. (Pvz. „Be patyčių“).

4.2. Pažinimo kompetencija

- Aplinkos pažinimas
- Skaičiavimas ir matavimas

Aplinkos pažinimas	
Esminė nuostata: nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinoję ką nors nauja.	
Esminiai gebėjimai: įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, daiktų, domisi jais. • Skiria atskirus gamtos reiškinius. • Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. • Žino savo ir savo šeimos narių vardus. • Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus

3 – 4 m.	• Išvardina gyvenamosios vietos objektus. • Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. • Pastebi ir pasako pagrindinius augalų ir gyvūnų požymius. • Atpažįsta ir įvardija artimiausios aplinkos gyvūnus, augalus. • Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga)
4 – 5 m.	• Pasakoja apie savo šeimą. • Orientuojasi darželio aplinkoje. • Įvardija kelis gimto miesto objektus (miesto ar darželio pavadinimą, gyvenamą gatvę ar pan.). • Atpažįsta ir įvardija naminius, kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. • Skiria daržoves, vaisius, uogas ir nusako panaudojimo maistui būdus. • Domisi gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti. • Moka stebėti ir prižiūrėti kambarinių augalų augimą.
5 – 6 m.	• Žino svarbią asmeninę informaciją. • Domisi suaugusio žmogaus gyvenimu, jo darbais. • Žino tradicines šventes. • Domisi Lietuvos simboliais, jos istorija. • Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą. • Atranda ir mokosi naudotis buities prietaisais, skaitmeninių technologijų galimybėmis. • Sužino, kaip saugoti gamtą, rūšiuoti antrines žaliavas, taupyti gamtos išteklius: vandenį, elektrą. • Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. • Žino apie naminių gyvūnų naudą žmogui.
Brandesnieji	• Domisi gamtos reiškiniais ir jų paaiškinimu (rasa, vaivorykštė, vėjas). • Domisi savo gimtinės istorija. • Domisi apie daiktų pokytį (seniau/dabar). • Domisi aktualiais visuomeninio gyvenimo įvykiais. • Paaiškina, kaip reikia prižiūrėti augalus, naminius gyvūnus. • Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Piešia save, šeimą, apibrėžia ant popieriaus lakšto gulinčio vaiko, savo plaštakos kontūrus. • Žaidžia šeimos žaidimus, imituoja tėvelių profesijas, „keliauja“ į jų darbo vietas. • Žaidžia kūrybinius - vaidmeninius žaidimus (aerouostas, autobusas, bankas, biblioteka, cirkas, degalinė, parduotuvė (drabužių, gėlių, žaislų, maisto), gaisrinė, gimtadienis ir pan. • Lankosi kitose grupėse ir personalo darbo vietose. • Gamina daržovių, vaisių salotas. • Stebi gamtos reiškinius, fiksuoja „Gamtos kalendoriuje“.

	• Kuria su auklėtoja elgesio gamtoje taisykles. • Rūšiuoja šiukšles grupėje.
Skaiciavimas ir matavimas	
Esminė nuostata: nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas, nusiteikęs tyrinėti, matuoti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius.	
Esminiai gebėjimai: Geba skaičiuoti daiktus, daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį apibūdinti skaičiumi, susieti skaičių su atitinkamu jo simboliu, sudaryti ir palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas, randa praleistus jų narius. Skiria daiktų spalvą ir formą, dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje, grupuoja daiktus, sieja su jų vaizdais nuotraukose, piešiniuose. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai, daiktų tarpusavio ryšiai, santykiai, padėtis vienas kito atžvilgiu. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Skiria sąvokas mažai (vienas, du) ir daug. • Pradedą suprasti, ką reiškia padalinti kelis daiktus po vieną, po lygiai. • Geba išrikiuoti daiktus į eilę. • Tapatina daiktus pagal formą, dydį. • Pradedą įsidėmėti pagrindines spalvas: raudoną, mėlyną, geltoną, žalią. • Piešdamas daiktus, neprisilaiko jų dydžių santykio. • Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje – mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas. • Supranta ir pradedą vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus - lengvas, storas – plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi, skiriasi ir pan
3 – 4 m.	• Pradedą skaičiuoti daiktus ir palyginti kelių daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėse. • Vartoja kelintinius skaitvardžius: pirmas, antras. • Grupuoja daiktus pagal išorinius požymius. • Lygina įvairių dydžių daiktus pagal išorinius požymius (ilgį, plotį, storį, aukštį). • Bando konstruoti, grupuoti atsižvelgiant į daikto formą. • Atpažįsta apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus. • Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę. • Žino metų laikus, paros dalis.
4 – 5 m.	• Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio, daiktų savybių, jų padėties erdvėje. • Skiria trikampę, stačiakampę formas. • Grupuoja daiktus pagal formą, spalvą. • Kalba apie nuotolį, atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę: siauresnis-platesnis, aukštesnis-žemesnis, lengvesnis-sunkesnis. • Dėlioja daiktus didėjimo–mažėjimo tvarka. • Skiria sąvokas: šiandien, vakar, rytoj.

	• Skaičiuoja bent iki 5. • Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek trūksta? • Pastebi, kaip sudaryta elementų seka, geba pratęsti ją 1–2 elementais. • Pratęsdamas pasikartojančių daiktų/elementų seką, nebūtinai prisilaiko tos pačios jos sudarymo logikos (pvz., iš pradžių gali imti daiktus/elementus pagal vieną požymį, vėliau – pagal kitą).
5 – 6 m.	• Sieja daiktų kiekį su skaičių žyminčiu simboliu. • Skaičiuoja iki 10-ties. • Palygina daiktų grupes pagal kiekį (daugiau/mažiau). • Supranta ir vartoja sąvokas daugiau/mažiau, po lygiai, vienu, dviem,...daugiau/mažiau, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. • Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2 – 3 pasikartojančiais elementais. • Pratęsia, sukuria skirtingų požymių sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais. • Nustato daikto vietą kito daikto atžvilgiu. • Skiria trikampę, stačiakampę formas. • Matuoja atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudodamas sąlyginius matavimus. • Nustato įvykių seką (metų laikai, paros dalys). • Pradedą suvokti laiko trukmę.
Brandesnieji	• Pradedą suprasti ryšius tarp skaičių (pvz.: 6 susideda iš dviejų trejetų). • Vartoja žodžius: sudėti, atimti, kiek bus. • Skiria ir pavadina plokštumos ir erdvinės (kubas, rutulys) figūras. • Grupuoja daiktus pagal nurodytą požymį. • Pradedą suprasti, kad tas pats daiktas gali turėti kelis požymius. • Žaisdami naudojasi vis didesne erdve.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Padėk mažiau arba daugiau“. • Modeliuoja figūromis (pvz., iš keturių trikampių sudėlioja kvadratą). • Lipdo geometrines figūras ir konstruoja (namelį, gėlytę ir pan.). • Matuoja daiktus naudodami žaislines statybines detales, liniuotes, matavimo indus. • Dėlioja priešingybių paveikslėlius (aukštai–žemai, ant-po, kairėje-dešinėje ir pan.). • Sudaro metų laikų ratą. • Piešia kalendorių ir kas dieną užbraukia jame dienas.

4.3. Komunikavimo kompetencija

- Sakytinė kalba
- Rašytinė kalba

Sakytinė kalba

Esminė nuostata: nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei patirtį kalba.	
Esminiai gebėjimai: klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreišdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių. • Klausosi naujų žodžių ir bando juos suvokti. • Išklauso ir reaguoja į kelis vienas paskui kitą sekančiu nurodymus. Kalba 3– 4 žodžių sakiniais. • Kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus. • Kalba ir klausinėja apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar ir nemato. • Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus, pats klausia. • Kartu su suaugusiuoju dainuoja daineles, deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomų pasakų, eilėraštukų frazes. • Sako „ačiū“, „prašau“.
3 – 4 m.	• Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. • Atpasakoja trumpus kūrinėlius. • Išklauso kūrinį iki galo nepertraukdamas skaitančiojo.
4 – 5 m.	• Išskiria pirmą ir paskutinį garsą trumpuose žodžiuose. • Vartoja vaizdingus, palyginamuosius žodžius. • Deklamuoja.
5 – 6 m.	• Išskiria garsą žodžio pradžioje, viduryje ir gale. • Suvokia pasakojimo, pokalbio eigą, supranta ir interpretuoja. • Vartoja antonimus ir sinonimus. • Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinėlius, žaidžia prasmingais ir beprasmyiais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. • Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą intonacijas ir kt.
Brandesnieji	• Nepertraukdamas klausosi draugų kalbos. • Įvardija skirtumus tarp literatūriškai ir tarmiškai tariamų garsų. • Supranta, kad kūrinys turi pradžią, pabaigą, vidurį. • Pagal taisykles kalba telefonu.
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai	• Klausosi pasakų, sakmių, padavimų, eilėraščių, muzikos įrašų. • Dalyvauja pokalbiuose apie ką tik skaitytą tekstą, dialoguose reikšdamas savo mintis ir idėjas. • Klausosi vaizdingų posakių apie kalbą ir jos reikšmę. • Klausosi trumpų pasakaičių. • Sudarinėja, kuria žodžius. • Perpasakoja grožinės literatūros kūrinį, įtraukdamas daug detalių. • Pasakoja pagal paveikslėlių seriją.

	• Atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius (raides). • Deklamuoja. • Žaidžia garsų žaidimus. • Dalyvauja kūrybinės raidškos ir kalbų savaitėje.	
Rašytinė kalba		
Esminė nuostata: domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.		
Esminiai gebėjimai: atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.		
Pasiekimų žingsniai		
	Rašymas	Skaitymas
1,5 – 3 m.	• Įvairiais rašikliais keverzoja vertikalias ir horizontalias keverzones.	• Varto knygeles, dėmesį, skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. • Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. • Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.
3 – 4 m.	• Domisi rašikliais ir kompiuteriu. • Pradeda domėtis raidėmis ir bando jas „naudoti“ savo veikloje.	• „Skaito“ knygelę paveikslėlius.
4 – 5 m.	• Supranta spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama. • Kopijuoja ir bando rašyti raides. • Kompiuteriu spausdina raides.	• Domisi raidėmis ir supranta, kad raidės turi pavadinimus
5 – 6 m.	• Supranta rašymo tikslus. • Spausdintinomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja žodžius. • Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. • Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. • Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. • Kompiuteriu rašo raides, žodžius.	• Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. • Žino keliolika abėcėlės raidžių. • Perskaito savo vardą. • Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse. • Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais. • Domisi iliustracijomis, ieško jose teksto pagrindimo.
Brandesnieji	• Rašo savo vardą, elementarius žodelius. • Netaisyklingais rašinėjimais atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus.	• Atpažįsta ir pavadina įvairių šriftų parašytas raides (didžiosios, mažosios). • Bando perskaityti trumpus jam reikšmingus žodžius.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai		• Kuria pasakas, istorijas, piešia joms iliustracijas ir kuria savo knygeles.

	• Sugalvoja pavadinimą, pabaigą ar pradžią pateiktai istorijai. • Kuria skirtukus knygoms. • Dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti. • Kopijuoja atskiras raides, žodžius. • Rašo savo vardą. • Ornamentuoja ritmiškai atkartodamas piešiamus elementus. • Ieško savo vardo raidės grupės aplinkoje, knygoje. • Žaidžia raidžių pažinimo ir skaitymo stalo žaidimus.
--	---

4.4. Sveikatos saugojimo ir stiprinimo kompetencija

- Fizinis aktyvumas
- Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai

Fizinis aktyvumas	
Esminė nuostata: noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	
Esminiai gebėjimai: eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5–3m.	• Bėga keisdamas kryptį, greitį. • Pastovi ant vienos kojos . • Tikslingai, skirtingu ritmu eina ten, kur nori, vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis. • Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. • Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio. • Derina akies – rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, todėl tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mēto, gaudo, spiria kamuolį įkerpa popieriaus kraštą.
3–4 m.	• Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. • Išlaiko pusiausvyrą eidamas nedideliu paaukštinimu. • Šokinėja abiem ir ant vienos kojos. • Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. • Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų.
4–5 m.	• Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu. • Juda vingiais greitėdamas ir lėtėdamas. • Šokinėja vietoje, judant pirmyn, įveikdamas kliūtis.

	• Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais (užsega ir atsega sagas, veria ant virvelės smulkius daiktus). • Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai.
5–6 m.	• Eina ratu, poromis, atbulomis. • Žaidžia žaidimus su kamuoliu. • Žaidžia komandomis, derindamas veiksmus. • Tiksliau valdo pieštuką ir žirkles
Brandesnieji	• Išlaiko saugų atstumą eidamas, bėgdamas šalia draugo. • Bėga derindamas du ar daugiau judesių. Kerpa gana tiksliai. • Sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis. • Meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį. • Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Žaidžia judriuosius, siužetinius, pirštukų, komandinius žaidimus. • Eina „tip-top“ žingsneliais. • Šoka į šoną, greitai bėgioja, greitai sustoja ir vėl pradeda bėgti, užlipa ant bet kokio paaukštinimo ir nušoka nuo jo. • Laipioja gimnastikos siennele, kopetėlėmis, bokšteliais. • Mėto vienas kitam kamuolį ir gaudo. • Atsigula ant nugaros ir „mina dviratį“. • Veria ant virvelės karoliukus, sagas. • Dalyvauja sporto šventėje. • Dalyvauja ryto mankštose.

Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai	
Esminė nuostata: noriai ugdosi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	
Esminiai gebėjimai: tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Valgo ir geria savarankiškai. • Pradedama naudoti stalo įrankius. • Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. • Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. • Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia. • Padedamas bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. • Padeda vieną kitą daiktą į vietą.
3 – 4 m.	• Padedamas plaunasi, šluostosi rankas ir veidą. • Padedamas susitvarko žaidimų vietą. • Padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. • Pasako kaip elgtis su pavojingais daiktais (degtukais, vaistais ir pan.)
4 – 5 m.	• Dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. • Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas.

	• Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. • Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto. • Priminus tvarkosi žaislus.
5 – 6 m.	• Padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. • Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Padedamas suaugusiojo serviruoja ir po valgio sutvarko stalą. • Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika.
Brandesnieji	• Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą. • Savarankiškai pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. • Žino kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, namuose. • Savarankiškai laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. • Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos riboti reikia.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Žaidžia siužetinius žaidimus („Kavinėje“, „Gimtadienyje“, „Svečiuose“ ir kt.). • Žaidžia didaktinėmis priemonėmis (segiojimas, rišimas, varstymas). • Dėlioja paveikslėlius „Kada kaip rengiamės?“. • Dalyvauja probleminiuose pokalbiuose (pvz.: „Kodėl reikia plauti rankas?“, „Kaip elgtis gatvėje?“ ir t.t.); • Žiūri mokomuosius filmukus apie saugų elgesį. • Dalyvauja saugaus eismo savaitėse, renginiuose.

4.5. Meninė kompetencija

- Estetinis suvokimas
- Meninė raiška: vizualinis menas, keramika, muzika ir šokis, vaidyba.

Estetinis suvokimas	
Esminė nuostata: domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	
Esminiai gebėjimai: pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinių objektus. • Emocingai reaguoja girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga. • Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis.
3 – 4 m.	• Džiaugiasi menine veikla, nori šokti, dainuoti, vaidinti.

	• Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo meninius įspūdžius. • Reaguoja į kitų vertinimus. • Grožisi gamtos garsais, spalvomis
4 – 5 m.	• Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių. • Supranta ir pakomentuoja kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus).
5 – 6 m.	• Papasakoja įspūdžius apie meninio kūrinio siužetą. • Grožisi ir palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, įvardija kodėl gražu. • Pastebi papuoštą aplinką. • Papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko vaidino, piešė. • Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, groti, piešti, konstruoti.
Brandesnieji	• Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė ir kaip kūrė. • Domisi kitų meninėmis idėjomis ir jas panaudoja savo veikloje.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose (miesto, rajono renginiuose). • Klausosi gyvai atliekamos muzikos. • Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailės darbus. • Piešia ir emociškai komentuoja savo piešinius. • Dalyvauja ir stebi vaikų parodas, jas aptarinėja. • Lankosi parodose, spektakliuose, koncertuose. • Daro proginis atvirukus, įvairius darbelius, kompozicijas sau, tėvams, draugams.

Vizualinis menas, keramika	
Esminė nuostata: jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	
Esminiai gebėjimai: spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas įvairiomis vizualinės raiškos priemonėmis.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Spontaniškai reiškia emocijas, įspūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. • Brėžia įvairias linijas, formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. • Bando ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną). • Savo keverzonėse įžvelgia daiktus ar įvykius. • Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo su jomis būdus.

	• Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.
3 – 4 m.	• Patirtį išreiškia naudodamas įvairias linijas, jų derinius, geometrines ir laisvas formas, spalvas. • Eksperimentuoja dailės priemonėmis atspindamas spalvas.
4 – 5 m.	• Patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. • Eksperimentuoja išbandydamas skaitmenines priemones. • Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. • Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. • Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti.
5 – 6 m.	• Dailės darbus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, žodžiais). • Eksperimentuoja mišriomis dailės priemonėmis ir technikomis. • Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti. • Kuria bendrus dailės darbus. • Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas.
Brandesnieji	• Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines priemones. • Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo programomis.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Piešia įvairia technika: guašu, akvarele, anglimi, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis. • Eksperimentuoja maišydami spalvas ir atranda naujus atspalvius. • Tapa ant netradicinių paviršių: audinio, stiklo, plėvelės ir pan. • Aplikuoja „mozaikos“ principu. • Tapa vitražus. • Kuria koliažus, lipdo iš molio. • Derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe. • Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sausos ir šlapio), įvairaus formato, dydžio popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamštelio, sagute.

	• Aplikuoja iš skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus, buityje nereikalingų laikraščių, tapetų, folijos ir kt. • Gamina, atvirukus, kvietimus, knygeles, dovanėles draugams, šeimos nariams; įvairią atributiką, dekoracijas šventėms. • Ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus. • Konstruoja erdvines figūras iš popieriaus, gamtinės medžiagos, antrinių žaliavų. • Dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose, akcijose kurias organizuoja įstaigos pedagogai.
--	---

Muzika ir šokis	
Esminė nuostata: jaučia džiaugsmą muzikuodamas bei šokdamas, rodo norą aktyviai dalyvauti muzikinėje veikloje.	
Esminiai gebėjimai: muzikuodamas ir šokdamas spontaniškai, laisvai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, patirtas emocijas.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Susidomėję klausosi dainų, instrumentinių kūrinėlių, emocingai jas suvokia (šypsosi, džiaugiasi, ploja rankomis, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan.). • Vienas ir kartu su kitais dainuoja dviejų-keturių garsų daineles, palydėdamas jas judesiais. • Drauge su pedagogu žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių, jų tekstą imituoja rankų, kūno judesiais. • Juda pagal muziką: žingsniuoja, bėga, apsisuka, kūno judesiais imituoja kai kurių gyvūnų judesius. • Šoka spontaniškai kurdamas dviejų – trijų natūralių judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir kt.) seką
3 – 4 m.	• Pavadina, dainuoja trumpas, aiškus ritmo daineles. • Kuria ritminius motyvus. • „Šoka“ vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus. • Klausosi gamtos garsų, trumpų vokalių ir instrumentinių kūrinėlių. • Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. • Žaidžia muzikinius žaidimus, eina ratelių, atlikdami keletą nesudėtingų judesių: eina, bėga rateliu, trepsi, ploja, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių.
4 – 5 m.	• Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) girdėtus kūrinius. • Dainuoja dialoginio pobūdžio daineles. • Šoka šokius pritaikant skirtingo tempo dalis.
5 – 6 m.	• Dainuoja platesnio diapazono vienbalses daineles. • Groja 2-3 garsų melodijas. • Šoka ratelius pritaikydamas įvairius žingsnelius.

	• Šoka išreikšdamas erdvės (aukštai-žemai) ir laiko (greitai-lėtai) elementus
Brandesnieji	• Dainuoja dainas su instrumentiniu pritarimu. • Savarankiškai šoka po muzikinės įžangos.
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai	• Klausosi muzikinių kūrinių ar fragmentų. • Išklauius muzikos, pasakoja vaizdinius arba įvardina instrumentus. • Muziką išreiškia judesiu. • Dainuoja, šoka ratelius. • Mėgdžioja gamtos garsus. • Skanduoja skanduotes, mįsles, patarles. • Išbando įvairius garso išgavimo būdus, gaminasi barškučius (pvz. į dėžutę įberia kruopų, įdeda kaštoną ar pan.). • Kuria „savo dainelę“, „savo šokį“. • Kuria ritmą atsitiktiniais daiktais, bei panaudodamas muzikinius instrumentus. • „Dainuoja savo vardą“. • Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje. • Dalyvauja darželio koncertuose.

Vaidyba	
Esminė nuostata: jaučia įsikūnijimo, kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą	
Esminis gebėjimas: reiškia save vaidybos priemonėmis, išgyvena persikūnijimo, tapimo kažkuo kitu džiaugsmą, malonumą improvizuoti, kurti.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. • Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. • Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. • Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmiais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaime kilusias emocijas.
3 – 4 m.	• Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. • Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. • Muzikiniuose rateliuose kuria ar savaip perteikia keletą judesių, veiksmų.
4 – 5 m.	• Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtodamas vyksmą, dialogus, monologus, keisdamas balso intonacijas. • Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. • Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis.

	• Kuria ar savaip perteikia 3 – 4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.
5 – 6 m.	• Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocines būsenas. • Tiksliai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. • Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikia veikėjo mintis, emocijas.
Brandesnieji	• Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką, pasiūlytą meninę ar ugdomąją situaciją, bendradarbiauja su kitu vaidinimo veikėju. • Improvizuoja dialogą, nuoseklią veiksmų seką, laisvai, su pasitikėjimu atskleidžia veikėjų norus, emocines būsenas. • Naudoja charakteringas balso intonacijas, judesius, aprangos detales, prireikus – menamus ar tikrus reikmenis, dekoracijas. • Žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, vaizduodamas veikėjų bendravimo sceneles.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Žaidžia-vaidina trumputes sceneles pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius siužetus. • Žaidžia stalo teatrą. • Kuria veiksmų siužetą iš „čia ir dabar“ pasigamintų ar aplinkoje rastų daiktų. • Kuria spektakliukus draugams. • Vaidina panaudodamas pirštukines ir pirštines lėles. • Lankosi atvažiuojamuose spektakliuose darželyje.

4.6. Mokėjimo mokytis kompetencija

- Mokėjimas mokytis
- Tyrinėjimas
- Problemų sprendimas
- Iniciatyvumas ir atkaklumas
- Kūrybiškumas

Mokėjimas mokytis
Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, kuo išmoko.
Esminiai gebėjimai: Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.
Pasiekimų žingsniai

1,5 – 3 m.	• Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. • Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus.
3 – 4 m.	• Siūlo žaidimų idėjas. • Domisi aplinka klausinėja. • Žaidžia kūrybiškai.
4 – 5 m.	• Imasi iniciatyvos įgyvendinant žaidimų idėjas. • Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. • Spėlioja veiksmų pasekmes.
5 – 6 m.	• Laiko save tikru mokiniu, atradėju, drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. • Kalba apie tai, ko norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. • Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, pavyzdžiui enciklopedijose, žinyuose. • Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti.
Brandesnieji	• Mokosi iš kitų patirties. • Samprotauja apie mokymąsi mokykloje, išsako savo požiūrį į mokymąsi, jo prasmę. • Kelia nesudėtingus mokymosi tikslus ir numato, kaip jų sieks, samprotauja apie tai, kaip pavyko. • Kalba apie tai, kad sužinoti apie žmones daiktus, gamtą ir daug ko išmokti galima klausinėjant, stebint aplinką, iš įvairių informacijos šaltinių. • Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją, klausinėja draugus, suaugusiuosius, kai reikia, prašo suaugusiųjų pagalbos. • Siūlo idėjas, ko ir kaip galima būtų mokytis kartu, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Dėlioja dėliones, stato namus, konstruoja, išardo, sugriauna ir stebi, kas atsitinka. • Stebi, kaip tai daro kiti ir stengiasi pakartoti. • Pasakoja apie tai ką veikė per dieną ir ko išmoko, pasako ko nori išmokti. • Įsivertina dienos darbą veidukų arba šviesoforo spalvų pagalba. • Taiko įvairius informacijos paieškos būdus: knygų „skaitymas“, aplinkos tyrinėjimas. • Sprendžia galvosūkius. • Žaidžia stalo ir kompiuterinius žaidimus. • Įsitraukia į mokymąsi žaisdamas, konstruodamas, piešdamas, lipdydamas, pilstydamas, grupuodamas daiktus

Tyrinėjimas	
Esminė nuostata: smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	
Esminiai gebėjimai: aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.
3 – 4 m.	• Tyrinėja supančią gamtinę ir daiktinę aplinką visais pojūčiais. • Pasirenka reikalingas priemones tiriamajai veiklai.
4 – 5 m.	• Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz.: ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti) • Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai ir jų savybėmis. • Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą (Pvz.: kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). • Pasako, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. • Išskiria daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų akivaizdžius bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus
5 – 6 m.	• Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. • Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. • Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. • Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupa, mikroskopas). • Su suaugusiais ar vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų planus, numato rezultatą, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. • Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašūs su savo artimaisiais, kuo skiriasi nuo jų. • Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.

Brandesnieji	• Atlikęs tiriamąją veiklą daro išvadas. • Tyrinėjimams naudoja skaitmenines technologijas (kompiuteris, fotoaparatas, mobilusis telefonas). • Žino ir suvokia tyrinėjimo saugumo taisykles. • Tyrinėjo rezultatus pavaizduoja schema.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Tyrinėja daiktus, atlieka įvairius bandymus, stebi jų procesą. • Grupėje sėja, augina augalus ir stebi, kaip jie keičiasi ir kt. • Piešia, konstruoja įsivaizduojamus daiktus. • Dalyvauja artimiausios aplinkos išvykose ir kuria žemėlapius.

Problemų sprendimas	
Esminė nuostata: nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	
Esminiai gebėjimai: atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bando ją atlikti pats, stebi savo veiksmų pasekmes. • Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašo pagalbos arba meta veiklą.
3 – 4 m.	• Išbando įvairias daiktų panaudojimo galimybes. • Supranta kad pavyko įveikti sunkumus.
4 – 5 m.	• Retsykiais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. • Ieško tinkamų sprendimų, tariai su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių. • Nepasisėkus samprotauja, ką galima daryti toliau, arba prašo suaugusiojo pagalbos.
5 – 6 m.	• Atpažįsta, su kokių sunkumu ar problema susidūrė. • Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes, tariai su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų. • Nepasisėkus bando keletą kartų, ieškodamas vis kitos išeities, arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.
Brandesnieji	• Sudėtingą veiklą priima natūraliai, nusiteikęs įveikti kliūtis. • Žino ar problemą gali įveikti pats.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Žaidžia labirintų žaidimus. • Išbando naujus žaidimus, dėlionės, sudėtingesnes veiklas. • Probleminių klausimų kėlimas ir analizavimas („Kas atsitiko“, „Kaip Tu jautiesi“).

	• Diskutuoja, ką galima daryti susidarius probleminėms situacijoms. • Žiūri animacinius filmukus apie įvairių personažų poelgius. • Pasakoja pagal paveikslus (komentuoja problemines situacijas, jų pasekmes). • Ieško paveikslėliuose skirtumų.
--	--

Iniciatyvumas ir atkaklumas	
Esminė nuostata: didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.	
Esminiai gebėjimai: savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Nuolat ką nors energingai žaidžia, veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą. • Mėgsta išbandyti naujus žaislus, žaidimus, elgtis rizikingai. • Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“
3 – 4 m.	• Pasirenka ir žaidžia vienas ar su draugais. • Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą (susidomėjus). • Laukia suaugusiojo pagalbos, padrąsinimo, kai susiduria su nesėkme.
4 – 5 m.	• Ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ar su draugais. • Pereina nuo pasirinktos veiklos prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos. • Bando pats įveikti kliūtis veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.
5 – 6 m.	• Plėtoja veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną. • Ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. • Kreipiasi pagalbos į draugus ir tik po to į suaugusįjį.
Brandesnieji	• Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam ją plėtoja. • Nuo pradžios iki pabaigos atlieka nepatrauklią veiklą. • Priima iššūkius naujai veiklai, bando pats įveikti kliūtis
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai	• Aktyviai dalyvauja ryto veikloje. • Piešia „Mano diena“, „Šiandienos naujienos“, „Mano galimybių pasaulis“. • Sprendžia sudarytas problemines situacijas – teikia pasiūlymus.

Kūrybiškumas
Esminė nuostata: jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminiai gebėjimai: savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina	
Pasiekimų žingsniai	
1,5 – 3 m.	• Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje. • Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. • Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.
3 – 4 m.	• Įžvelgia naujas įprastų daiktų savybes. • Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.
4 – 5 m.	• Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones.
5 – 6 m.	• Ieško netikėtų sprendimų. • Fantazuoja.
Brandesnieji	• Nebijo daryti kitaip. • Savitai išreiškia save.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai	• Savo jausmų išsakymas ar piešimas. • Probleminių klausimų sprendimas: „Kiek, tavo manymu, atsakymų gali būti iš viso?“, „Kaip dar būtų galima tai išspręsti?“, „O jei pažiūrėtum kito žmogaus akimis, kaip tada viskas atrodytų?“ • Originalių ir netikėtų idėjų ieškojimas: „Sugalvok taip, kaip niekas kitas negalėtų sugalvoti“, „Įsivaizduok, kad esi mokslininkas/išradėjas/burtininkas/stebukladarys/pasaulio kūrėjas/žmogus, kurio nuomonė yra labai svarbi/išminčius. Būdamas juo, ką atsakytum į klausimą, kaip pasielgtum, ko imtumėsi pirmiausiai?“ • Dalyvauja įvairiuose projektuose.

Siekiant programoje numatyto tikslo, itin svarbus vaidmuo tenka vaiko pasiekimų vertinimui, kuris svarbus visiems ugdymo dalyviams – vaikams, pedagogams, tėvams. Vertinimas ir ugdymas(sis) yra glaudžiai susiję. Be jų sąveikos nebūtų žengimo į priekį. Tik įvertinę vaiko dabartinius pasiekimus, gebėjimus, žinodami jo poreikius, pomėgius, galime planuoti bei individualizuoti veiklą, kurti aplinką, pasirinkti tinkamiausias priemones, būdus ir metodus, siekti pažangos. Pedagogai nustato, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikas, palygindami jo kalbos, bendravimo, elgesio situacijas, kūrybos darbelius su pasiekimų žingsnių aprašymais.

Pastebėjus tam tikrus savitus vaiko veiklos būdus (žaidžiant, tyrinėjant aplinką, bendraujant), liudijančius apie jam iškylančius ugdymosi sunkumus, atsiranda būtinybė atidžiau stebėti ugdytinio veiklas, bendravimą ir kuo anksčiau ieškoti būdų pritaikyti ugdymo procesą taip, kad padėtų išsiugdyti vaiko galimybes atitinkančius gebėjimus.

Ženkla, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą	
1,5 m. vaikas	• Savarankiškai nevaikšto.

	• Žaisdamas netyrinėja daiktų, tik jais manipuliuoja, deda juos į burną. • Nemėgsta būti artimųjų apkabinamas, glaudžiamas – priešinasi, traukiasi. • Nemėgdžioja kito žaidžiančio vaiko judesių. • Neparodo paveikslėlių knygoje įprastų daiktų, kai kas nors juos įvardija. • Kalbinamas nerodo emocijų arba, priešingai, susierzina, nesišypso. • Blogai girdi ar mato.
2 m. vaikas	• Vis dar vaikšto netvirtai, nors pradėjo vaikščioti prieš 6 ar daugiau mėnesių. • Negeba parodyti pagrindinių namų apyvokos daiktų ir svarbiausių kūno dalių. • Nėvykdo vieno veiksmo nurodymų (pvz., „Prašau paduoti kaladėlę“). • Nevartoja gestų arba kalbos, norėdamas atkreipti dėmesį į daiktą ar veiksmą. • „Neįgarsina“ savo norų bent vienu savitu žodžiu ar dviejų žodžių junginiais. • Nežaidžia jokių imitacinių žaidimų. • Nemėgdžioja suaugusiųjų veiksmų. • Neatsiliepia į savo vardą atsisukdamas. • Netyrinėja aplinkos ir ja nesidomi. • Blogai girdi ar mato.
3 m. vaikas	• Dažnai griūva ir (ar) sunkiai (įsikibęs, neužtikrintai) lipa laiptais. • Nerangiai manipuliuoja smulkias daiktais. • Nesupranta įprastų kasdienių prašymų (pvz., „Padėk batukus į vietą“). • Nevartoja 2–3 žodžių sakinių (pvz., vietoj „noriu pieno“ sako „pieno“). • Nesidomi kitais vaikais. • Nedalyvauja imitaciniuose žaidimuose. • Savarankiškai nenusivelka atsagstyto švarkelio ar paltuko. • Vis dar šlapinasi į kelnytes, nors buvo mokomas sėsti ant puoduko. • Kalbėdamas nereguliuoja balso stiprumo (kalba pernelyg garsiai arba pernelyg tyliai, nepriklausomai nuo situacijos). • Blogai girdi ar mato.
4 m. vaikas	• Nerangiai juda ir manipuliuoja paprastais įrankiais, pvz., šaukštu, šakute ir pan. • Sunkiai vykdo žodinius nurodymus. • Kalba neaiški ir ją sunku suprasti. • Demonstruoja ypatingą užsispyrimą, kuris gali pereiti net į agresyvų elgesį.

	• Vis dar labai verkia ir stveriasi už tėvų ar globėjų, kai šie nori išeiti. • Nesidomi žaidimais su kitais vaikais ir žaidžia vienas. • Žaisdamas grupiniame žaidime vadovaujant vyresniesiems vaikams ar suaugusiems nesilaiko taisyklių. • Nesisaugo aplinkoje esančių kliūčių (aštrų kampų, atvirų laiptų). • Negeba įvykdyti dviejų veiksmų nurodymo. • Nesudeda paveikslėlio iš 2 dalių. • Negeba nubrėžti linijos pagal pavyzdį. • Blogai girdi ar mat
5 m. vaikas	• Ieško netikėtų sprendimų. • Juda nerangiai: klumpa, griūva, neišlaiko pusiausvyros ir pan. • Nerangiai naudojami pieštuku ir kasdieniais buities įrankiais. • Dažnai ar nuolat elgiasi agresyviai. • Pernelyg drovus, baukštus ar emociškai labilus (nuolat besikeičiančios, ne visada adekvačios emocijos). • Nei namuose, nei darželyje nevykdo nurodymų. Lyginant su kitais vaikais, lengvai išsiblaško ir sunkiai sukaupia dėmesį. • Mažai domisi kitų vaikų žaidimais ir prie jų nesijungia. • Negali susieti paprastų pavienių įvykių (nesuvokia priežasties-pasekmės ryšio). • Nekalba sudėtiniais sakiniais. • Kalba sunkiai suprantama dėl neaiškios tarties ar netaisyklingos gramatinės struktūros. • Sunkiai supranta ir įsimena sąvokas. • Visai nevartoja apibendrinamųjų žodžių („žaislai“, „gyvuliukai“). • Nesuvokia priežasties ir pasekmės ryšio: neatsako į klausimą „kodėl“ apie nesudėtingus įvykius. • Nesudeda paveikslėlio iš 3–4 dalių. • Blogai mato ar girdi.
6 m. vaikas	• Sunkiai eina ištisine linija. • Nelipa laiptais. • Paklaustas nepasako apie savo jausmus (linksma, pyktu, liūdna). • Žaisdamas nemėgdžioja suaugusiųjų veiksmų. • Nesuranda sau užsiėmimų. • Nenumato galimų pavojų (pvz., nesustoja prie gatvės prieš ją pereidamas, nesisaugo atvažiuojančio transporto). • Nerūšiuoja daiktų pagal vieną požymį. • Nepasako savaitės dienų, nors buvo to mokomas. • Nenusako paprastų veiksmų sekos. • Paveikslėlyje neranda nelogiškumo (pvz., vasarą vaikai leidžiasi nuo kalnelio rogutėmis). • Negeba papasakoti paprastų kasdinių įvykių • Blogai mato ar girdi.

4.7. Ugdymo proceso nuotoliniu būdu organizavimas

Ikimokyklinio ugdymo mokytojai informuoja tėvus apie nuotolinio ugdymo organizavimą elektroninio dienyno TAMO, Facebook ir kitomis IKT priemonėmis. Ugdymosi užduotys skiriamos ugdytiniais e. dienyno TAMO, Facebook ir kitomis IKT priemonėmis. Užduočių paketas skiriamas visai savaitei su metodiniais paaiškinimais tėvams. Parengiamos Ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu taisyklės.

Pedagogai su vaikų tėvais susitaria dėl nuotolinės ugdymosi aplinkos pasirinkimo, dėl grįžtamojo ryšio suteikimo.

Mokytojai, dirbdami nuotoliniu būdu ir ryšio priemonėmis tarpusavyje bendradarbiaudami: sukuria (ar naudoja jau esančiomis) uždaras „Facebook“ grupes, kuriose talpinama ugdymosi medžiagą ugdytiniais, naudoja e. dienyną TAMO ir pakviečia grupės tėvus prisijungti.

- Mokytojai ugdymo procesą planuoja, vaikų pasiekimus fiksuoja e. dienyno TAMO priemonėmis.

- Ugdytiniais, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikius, ugdymo užduotis pateikia pagalbos vaikui specialistai bei mokytojai.

Nuotolinio ugdymo vykdymas:

- Ikimokyklinio ugdymo mokytojai/ kitų veiklų mokytojai ir vaikų tėvai gali prisijungti prie nuotolinių ugdymosi aplinkų iš namų.

- Ugdymo medžiaga gali būti ir popierinė. Ikimokyklinio ugdymo mokytojų paruošiami mokymosi užduočių paketai „Portfeliai“ savaitei yra išdalinami/išvežiojami vaikams į namus. Atliktas užduotis tėvai grąžina savo grupės ikimokyklinio ugdymo mokytojoms.

- Užduotys turi būti pateiktos skaitmeninėse aplinkose su nuorodomis.

- Ikimokyklinio ugdymo mokytojai/ kitų veiklų mokytojai gali įrašyti vaizdo veiklas ir patalpinti uždarose ikimokyklinio ugdymo skyriaus „Facebook“ grupėje, veiklos trukmė neregamentuojama.

- Ikimokyklinio ugdymo mokytojos, dalyvaudamos nuotoliniuose pasitarimuose, seminaruose, konferencijose, susitikimuose naudoja ZOOM, Microsoft Teams platformas.

Ugdymo proceso organizavimo nuotoliniu būdu taisyklės:

- Ikimokyklinio ugdymo mokytojai susitaria tarpusavyje dėl savaitės temos, pasirenka ugdomąją medžiagą ir užduotis.

- Vaikai savarankiškai arba su suaugusiųjų pagalba atlieka užduotis ir gautą rezultatą atsiunčia į ikimokyklinio ugdymo skyriaus „Facebook“ grupę.

- Kitų veiklų pedagogai rengia individualias užduotis ugdytiniais, jas siunčia tėvams pagal susitartą grafiką. Grįžtamąjį ryšį iš tėvų gauna susitartu el. būdu.

- Su tėvais bendraujama per el. dienyną, el. paštu, telefonu, „Messenger“, „Facebook“.

V SKYRIUS

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Pedagogai nuolat stebi ir fiksuoja vaikų veiklą ar elgesį. Vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami pagal penkias kompetencijas: socialinę, pažinimo, sveikatos saugojimo, meninę ir komunikavimo, remiantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“.

Ugdymosi pasiekimų vertinimo tikslas – padėti vaikui sėkmingai ugdytis, bręsti kaip asmenybei, kaupti informaciją apie kiekvieno pasiekimus ir daromą pažangą, kad būtų galima

koreguoti ugdymo procesą, priimti pagrįstus sprendimus, sudaryti sąlygas tėvams tapti lygiaverčiais vertinimo partneriais, be to gauti grįžtamosios informacijos, kuri padėtų įvertinti ikimokyklinio ugdymo mokytojų bei ikimokyklinio ugdymo skyriaus darbo sėkmę.

Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo uždaviniai – padėti ikimokyklinio ugdymo mokytojui išvelgti vaiko ugdymo(-si) galimybes, pasiekimų lygmenį, nustatyti spragas ir problemas. Planuojant ugdymo procesą, pasirinkti tinkamiausią turinį, formas, būdus, metodus, individualizuoti ugdymą, suteikti tėvams informaciją apie vaiko ugdymą(-si), stiprinti ryšius tarp vaiko, tėvų ir įstaigos, nustatyti darželio ugdymo kokybę.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- Pokalbis su vaiko tėvais (globėjais), siekiant išsiaiškinti tėvų lūkesčius dėl vaiko ugdymo(si) ir sužinoti nuomonę apie vaiko pasiekimus ir pažangą.
- Pokalbis su vaiku, siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas gali išsakyti savo mintis, samprotavimus, požiūrius, išgirsti komentarus apie savo ar kito vaiko veiklą.
- Stebėjimas – pagrindinis vaiko pažinimo būdas, kurį taiko įstaigos pedagogai.
- Vaikų veiklos rezultatų analizė (kūrybos darbų analizė, vaizdo įrašų analizė, vaiko veiklos nuotraukos su aprašais, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai ir kt.).

Už vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimą atsakinga ikimokyklinio ugdymo grupės mokytoja ir kiti vaiką ugdantys specialistai, vaiko tėvai.

Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų pasiekimų vertinime dalyvauja ir kiti specialistai. Jie teikia rekomendacijas pedagogams ir tėvams (globėjams) apie vaiko ugdymosi galimybes, perspektyvas, aptaria pagalbos teikimo būdus. Pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, sudaromos individualios programos vaikams, kuriems ugdymo turinys pritaikomas arba individualizuojamas.

Vaikų darbai ir analizės segamos į atskirus aplankalus, skirtus kiekvienam ugdytiniui, ši medžiaga leidžia pastebėti vaiko pasiekimus pagal ugdomas kompetencijas. Vaiko gebėjimų ir pasiekimų segtuvuose kaupiama informacija skirta: pedagogams, tėvams, pačiam vaikui, įstaigos vadovams. Vaiko pasiekimų aplanką sudaro: įvairūs dailės darbeliai, sukurtos knygelės, rašytinės kalbos pavyzdžiai, pedagogų užfiksuoti vaiko keliami klausimai, pasakojimai, žodinė kūryba, fizinio pasirengimo įvertinimas. Sukaupta medžiaga – informatyvi: užrašytas vaiko vardas, data, gali būti užrašyti ugdytinio išsakyti įvertinimai, pedagogo pozityvūs komentarai, nurodytas įdėtos vertinimo medžiagos tikslas.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas atliekamas ugdomųjų metų pradžioje ir pabaigoje. Pedagogas, kartu su vaiko tėvais, per 4 savaites nuo ugdymo programos įgyvendinimo pradžios atlieka pirminį vaiko pasiekimų vertinimą.

Vaiko problemos sprendžiamos tik su ugdymo procese dalyvaujančiais specialistais ir tėvais. Vertinimo informacija naudojama: ugdymo individualizavimui ir ugdymo tęstinumo užtikrinimui, tėvų informavimui apie vaiko ugdymosi rezultatus, grupės vaikų pasiekimų apibendrinimui, ugdymo prioritetų numatymui ir tolesniam planavimui, ikimokyklinio ugdymo programos įgyvendinimo analizei atlikti, įstaigos ikimokyklinio ugdymo programai ir ugdymo procesui tobulinti. Vaiko pasiekimų ir pažangos refleksija gerina vaiko ugdymosi kokybę (Priedai 5).

VI SKYRIUS

LITERATŪRA IR NAUDOTI ŠALTINIAI

1. „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2014.

2. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.

3. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. – V.: Leidybos centras, 1993.

4. Ankstyvojo ugdymo vadovas / Monkevičienė O. (sud.). – V.: Minklės leidyba, 2001.

5. Einon D. Ankstyvasis ugdymas.-V.: UAB „Egmont Lietuva“, 1998.

6. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas, Cauglin P.I, 2001.

7. Žukauskienė, R. Raidos psichologija: integruotas požiūris. Vilnius: Margi raštai, 2012.

8. Ch.R.Mathiasen. Pedagogika ir demokratija.-V.: Aidai, 1999.

9. Becker-Textor Ingeborg. Kūrybiškumas vaikų darželyje.-V.: Presvika, 2001.

10. Katinienė A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. : V.: Kronta, 1998.

11. Piaget J. Vaiko kalba ir mąstymas. – Vilnius, 2002.

12. Hille, K., Evanschitzky, P., Bauer, A. 3-6 metų vaiko raida. Psichologijos pagrindai ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdytojams. Vilnius: Tyto Alba, 2015.

13. Žukauskienė R. Raidos psichologija. – K., 2002.

14. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. – V., 2003.

15. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. XII-745 “Dėl Valstybės švietimo 2013-2022 m. strategijos patvirtinimo”

16. Lietuvos respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 17 d. nutarimas Nr. 184 “Dėl vaiko gerovės valstybės politikos strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2005-2012 m. plano patvirtinimo.

17. Saugėnienė N. Ugdymo programų planavimas ir realizavimas. – K., 2003.

18. Schiller P., Bryant T. Vertybių knyga. Kaunas, 2004.

19. Vaiko teisių konvencija. – V., 2001.
